

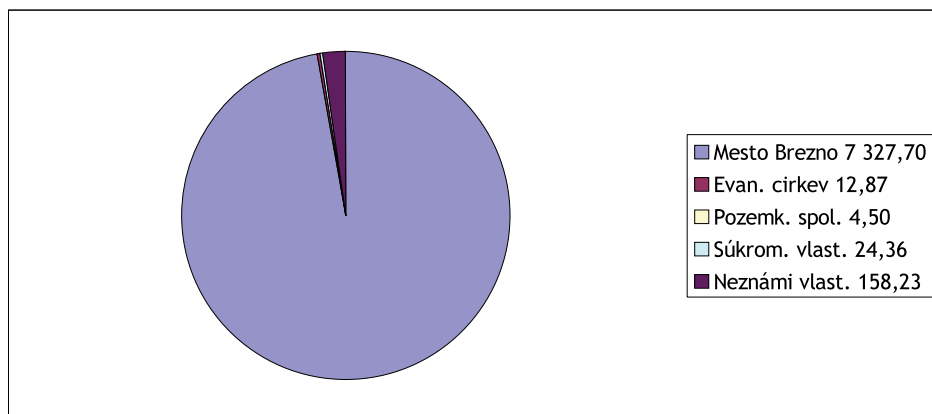
LESY MESTA BREZNO PO VETROVEJ KALAMITE

Ladislav GAŠPAR, Jaroslav ŠULEK

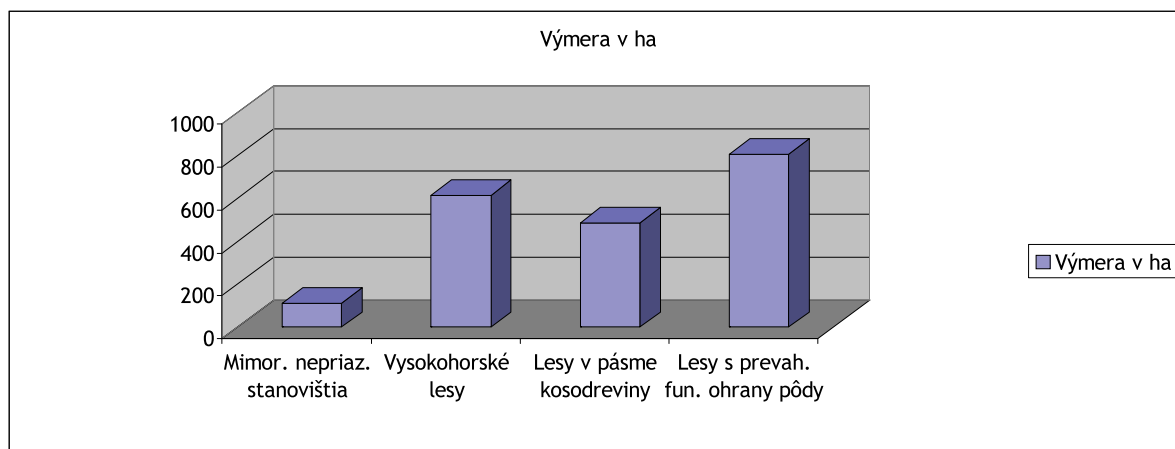
Lesy mesta Brezno, s. r. o., ktorej jediným spoločníkom je mesto Brezno, hospodári na celkovej výmere 7 527,67 ha lesnej pôdy. Z toho porastová plocha predstavuje 7 251,76 ha. Samotnému mestu Brezno patrí 7 327,70 ha lesnej pôdy. Zvyšok tvoria pre-najaté lesné pozemky:

Evanjelická cirkev	12,87 ha
Zelenskopasecké pozemkové spoločenstvo	3,70 ha
Priehybinské hospodárstvo-Kubická	0,80 ha
Súkromní vlastníci (24)	24,36 ha
Neznámi vlastníci	158,23 ha

Vlastnícke vzťahy zobrazuje kruhový diagram:

Pokiaľ ide o kategorizáciu lesov, 5 234,26 ha tvoria hospodárske lesy a 2 017,50 ha tvoria lesy ochranné. Ochranné lesy - ich rozloženie znázorňuje stĺpcový diagram:

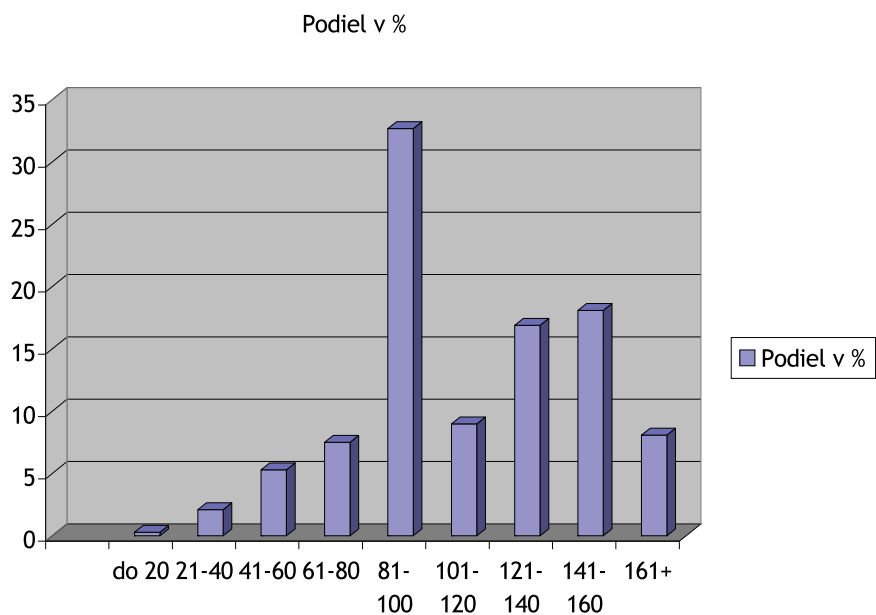

LHP podľa, ktorého LMB hospodári, je platný pre roky 1999 - 2008 pre tri LUC: ML Brezno - Čertovica, ML Brezno - Rohozná a LUC Mýto pod Ďumbierom. Bilancované ročné úlohy za celé LMB v ťažbe dreva predstavujú 33 tis. m³.

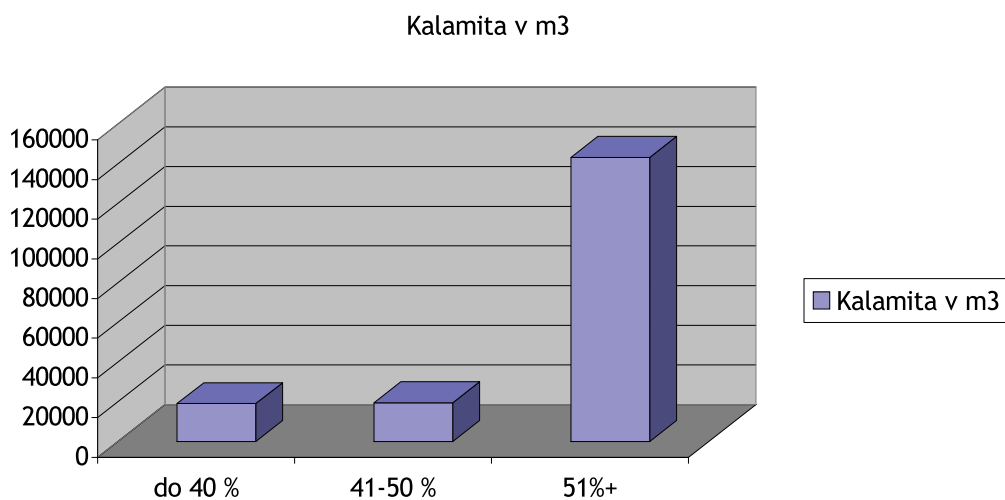
Najnižší bod LMB, sa nachádza pod Breznom na rieke Hron 480 m n. m. Najvyšším bodom je najvyšší vrchol Nízkych Tatier Ďumbier s 2 045 metrovou nadmorskou výškou.

19. novembra 2004 aj Lesy mesta Brezno, zasiahla veterná smršť a spôsobila rozsiahle škody na lesných porastoch LMB. Celkove jej padlo za obeť približne 200 tisíc m³ drevnej hmoty, čo predstavuje viac ako šesťročnú ťažbu spoločnosti. Výchrici neodolali ani 170-ročné porasty v hrebeňoch Nízkych Tatier, ale ani mladé 15-ročné porasty. Najviac bola postihnutá LUC Čertovica so 190 tis. m³, menej LUC Rohozná s 10 tis. m³ kalamity. Kalamitou sú postihnuté teda mladšie i staršie porasty prevažne v lanovkových terénoch. Drevná hmota je značne znehodnotená množstvom zlomov asi 30 - 50 %.

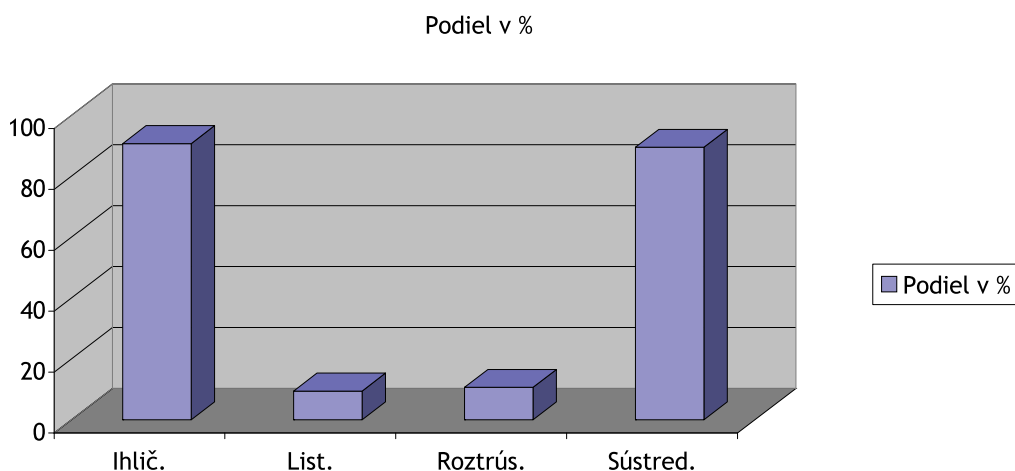
Kalamita podľa vekových tried:

Kalamita podľa O sklonu JPRL:

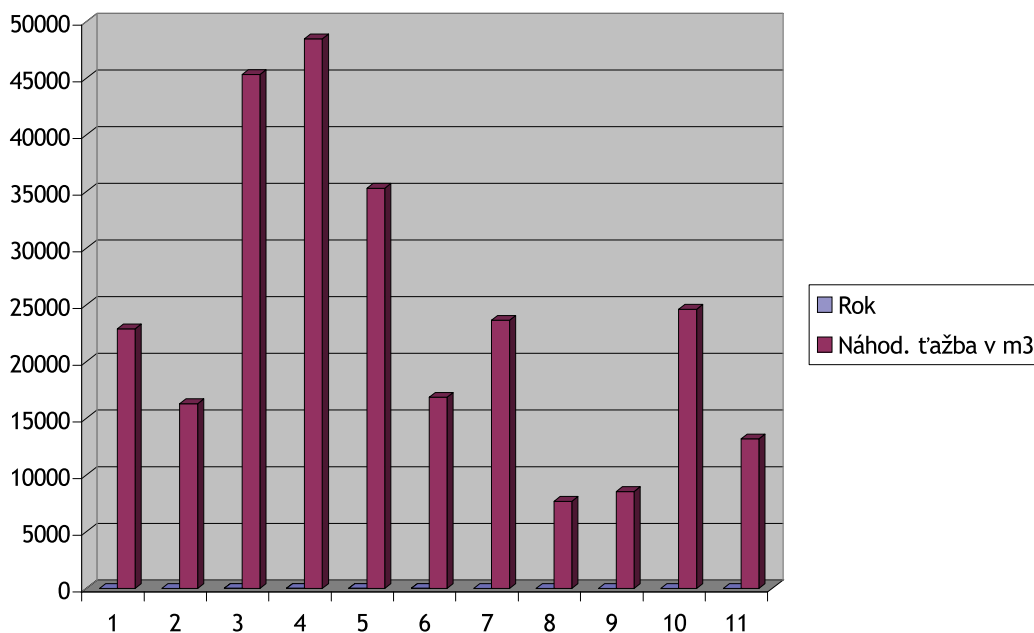

Kalamita ihličnatá a listnatá, roztrúsená a sústredená:

Uvedený rozsah kalamity podľa zatiaľ dostupných informácií sa nikdy v minulosti nevy-skytol, myslím na terajšom teritóriu LMB. Podiel kalamitnej ťažby (v tom najmä vetrovej) sa pohyboval v rozpätí 25 - 95 %.

Množstvo náhodnej ťažby v rokoch 1994 - 2004:

Ako sme už spomenuli na 90 % je kalamita v LUC Čertovica v lanovkových terénoch. Sú-časná cestná sieť nie je dostatočná a bude si vyžadovať dobudovanie prinajmenšom o dočasné približovacie cesty. Žiadosť o zmenu predpisu LHP pre oblasť LDS sme spracovali a doručili na KLÚ. Veľkým problémom bude spracovanie kalamity gravitujúcej k ceste I. triedy I/72 v úseku Jarabá - Čertovica. Už jej uvoľňovanie a jej sprejazdnenie pre verej-nosť si vyžiadalo nemalé úsilie. Na sprejazdnenie tejto cesty sa intenzívne pracovala do 26. 11. 2004. V tejto súvislosti náklady pre našu spoločnosť predstavovali viac ako 900 tis. Sk. Na KÚ dopravy sme podali žiadosť o súhlas na osobitné užívanie cesty spojené s vylúčením cestnej premávky. Sme totiž presvedčení, že inak nie je možné spracovať kalamitu, ktorá bezprostredne súvisí so štátnou cestou. Zatiaľ nemáme na to súhlas a už vieme, že sa bude rodiť veľmi ťažko.

Uvedomujeme si, že pri spracovávaní kalamity čas hrá proti nám. Predsavzali sme si ka-lamitu spracovať v roku 2005 aspoň z prevažnej časti. Viac ako 90 tis. m³ chceme spraco-

vať predajom dreva na pni. Prebehli výberové konania a bolo vybratých šesť firiem, z ktorých však zatiaľ pracuje len jedna. Na ostatných pracoviskách pre nepriaznivé snehové podmienky nebolo možné začať so spracovaním.

Zvyšnú kalamitu chceme spracovať klasicky dodávateľským spôsobom pri použití lanových systémov, LKT, UKT. Harvestory či forwardery vzhľadom na terény, nebudeme môcť použiť, alebo len minimálne.

Pri spracovaní kalamity počítame so zvýšenými nákladmi, ako i s nižším speňažením. Keď zoberieme do úvahy všetky tieto okolnosti a všetky prekážky, ktoré nám kalamita vytvorila, musíme rátať s celkovou stratou viac ako 85 miliónov korún.

Súbežne so spracovávaním kalamity nastúpia náročné úlohy v pestovateľskej činnosti. Už v roku 2005 chceme zalesniť viac ako 65 ha kalamitných holín. Potrebné sadenice si prevažne dopestujeme vo vlastnom škôlkárskom stredisku. Kalamitu na LUC Rohozná spracujeme do mája 2005. Na spracovanie kalamity na LUC Čertovica bude potrebné vypracovať harmonogram spracovania kalamity.

Mimoriadnu pozornosť bude treba venovať ochrane lesa, najmä boju proti premnoženiu drevokazného a podkôrneho hmyzu. V roku 2004 mala naša spoločnosť vážne problémy s podkôrnym hmyzom na LUC Rohozná. Napadnuté a spracované bolo 3 608 m³ kôrovcovej kalamity, čo predstavuje 27,3 % z ročnej ťažby na LUC. Zvýšený stav, najmä lykožrúta smrekového, dokazuje výskyt rozsiahlych ohnísk, kde množstvo lykožrútom napadnutej a spracovanej hmoty z jedného ohníska dosahovalo 100 m³ a viac. Pritom všetkom bolo na LUC Rohozná s výmerou 2 599 ha inštalovaných na lykožrúta smrekového a lesklého 129 lapačov. Zaevidované boli prevažne stredne silné odchyty.

Vychádzajúc z uvedenej vážnej situácie, sme prijali nasledovné opatrenia:

1. spracovať všetku kalamitu z 19. 11. 2004 do konca mája 2005,
2. lapače umiestniť na vhodné miesta v porastoch, kde sa predpokladá vyšší výskyt lykožrúta,
3. vo vybratých JPRL realizovať pozemnú a leteckú aplikáciu Vaztaku 10 SC.

Celkový počet lapačov na LUC Rohozná podľa projektu ochrany lesa na rok 2005 je 272 ks, z toho lapačov, kde budú vyvesené feromóny IT - ECOLURE je 230 ks. Taktiež uvažujeme s pozemnou aplikáciou Vaztaku 10 SC. Za tým účelom zakupujeme nesený motorový postrekovač SR 420 Stihl. Vo vybraných porastoch by sme chceli použiť aj leteckú aplikáciu Vaztakom 10 SC. Samozrejme, že zamestnávanie kôrovcového pozorovateľa považujeme za nutné a veľmi potrebné.

Situácia s lykožrútom smrekovým a lesklým na LUC Čertovica v roku 2004 bola stabilizovaná. Na 4 929 ha bolo inštalovaných 225 lapačov. Odchyty boli prevažne slabé. Sme si však veľmi dobre vedomí, že vzhľadom na veľký rozsah kalamity na uvedenom LUC, je potenciálne ohrozenie lykožrútom veľmi veľké. Preto v záujme, čo najlepšieho zvládnutia tejto problematiky sme sa o pomoc, konzultáciu a radu obrátili na LVÚ - LOS. LOS nám postúpila materiál, ktorý spracovali špecialisti LOS v spolupráci s GR Lesov SR, š. p., ktorý by mohol byť využiteľný aj v našich podmienkach. Spoluprácu s LOS chceme aj zmluvne ošetriť. Z uvedeného materiálu, ktorý nesie názov „Stratégia boja proti hmyzím škodcom v OZ postihnutých veternou smršťou zo dňa 19. novembra 2004,“ sme pre naše podmienky vybrali a chceme realizovať nasledovné opatrenia:

Lokalizácia opatrení

1. Vývratiská a polomové plochy

- a) Vzhľadom na veľký rozsah kalamity, ale i pomalý postup spracovania v zimných mesiacoch tohto roku pre nepriaznivé snehové podmienky, väčšina kalamity nebude spracovaná v lehote šiestich mesiacov v zmysle vyhlášky 244/1977. Preto budeme nútení spracovať a na OLÚ predložiť harmonogram spracovania podľa jednotlivých JPRL s prihliadnutím na prednostné spracovanie porastov, ktorým hrozí nebezpečenstvo premnoženia podkôrneho hmyzu.
- b) Na technologicky vhodných miestach, prevažne na nespracovanej roztrúsenej a sústredenej kalamite malého rozsahu (asi do 50 m³), navnadíme pár prístupných kmeňov feromónovými odparníkmi na lykožrúta smrekového a lesklého. Navnadené kmene a okolité kmene do vzdialenosti 10 - 15 m pozemne ošetríme syntetickým pyretroidom Vaztak 10 SC (1,0 %). Do postrekovej kvapaliny pre kontrolu pokryvnosti pridáme ekologické farbivo SCOLYCID C (1 %). Ošetrovanie budeme vykonávať ručným pozemným postrekovačom .
- Navnadené kmene budú obhospodarované ako klasické lapáky. Budú označené, zaevidované a bude sledovaná ich obsadenosť podkôrníkmi.
- c) Na lokality po spracovanej sústredenej kalamite budeme inštalovať feromónové lapače a to jednotlivo, alebo formou bariérových zostáv. Podľa projektu bude takto inštalovaných viac ako 538 lapačov. Pri kontrole a rozmiestňovaní lapačov budeme postupovať podľa STN 482711.
- d) Sústredené kalamitiská väčšieho rozsahu, ktorých máme, resp. budeme ešte mať v čase prvého rojenia podkôrníkov najmenej v 66-tich JPRL s čiastkovými výmerami kalamitísk od 0,50 ha do 8,00 ha a celkovou výmerou kalamitných plôch 251,20 ha, chceme proti podkôrníkom ošetriť leteckým postrekom. Sme toho názoru, že to je jediný spôsob, ako čo najúčinnšie reálne ošetriť tak veľké množstvo kalamitného dreva (asi 100 tis. m³), na tak veľkých kalamitných plochách.

V uvedenom množstve je aj asi 11 tis. m³ sústredenej kalamity a asi 2 000 m³ rozptýlenej kalamity, ktorú uvažujeme po dohovore s vlastníkom a Správou NAPANT-u ponechať pri pni nespracovanú. Jedná sa o hmotu v porastoch s prirodzeným drevinovým zložením pred zasiahnutím veternou smršťou a s vhodnou štruktúrou (viacetážovosť). Uvedený prístup umožní sledovať prirodzené procesy v lesných ekosystémoch na hornej hranici lesa. LMB zaslali na MŽP SR žiadosť o finančný príspevok na kompenzáciu strát a zvýšených nákladov tak v ťažbovej činnosti ako i v ochrane lesa.

V prípade takéhoto postupu je nevyhnutné vykonanie opatrení v ochrane lesa v oveľa väčšom rozsahu (feromónové lapače, pozemný, no hlavne letecký postrek), ktoré budú smerovať k zabráneniu, resp. zmierneniu premnoženia podkôrneho hmyzu (najmä lykožrúta smrekového a lesklého) v širšej oblasti. Ohrozenie okolitých lesných porastov podkôrným hmyzom je rizikom bezprostredne spojeným s ponechaním kalamitnej drevnej hmoty. Zníženie možnosti tohto ohrozenia je možné len použitím špecifických metód v ochrane lesa so zvýšenými nákladmi na hospodárenie.

V tejto súvislosti treba aspoň spomenúť zvýšené riziko vzniku požiarov na lokalitách s ponechanou hmotou pri pni.

Keďže na LUC Čertovica, ako sme už hovorili, nebolo pozorované a zaznamenané zvýšené množstvo chrobačiarov (celkom v roku 2004 bolo spracované 162 m³ kôrovcevej kalamity) rozhodli sme sa pre letecké ošetrovanie kalamitnej hmoty, ktoré sa vykoná 4 - 5 týždňov po naletení prvej generácie t. j. v našich podmienkach okolo 10. - 17. júna. Zabráni sa tým vyleteniu 1. generácie a tiež naleteniu sesterským generáciám. Pre leteckú

aplikáciu chceme využiť pripravok Vaztak 10 SC, registrovaný pre leteckú aplikáciu v lesoch, v koncentrácii 1,0 % s prídavkom farbiva SCOLYCID C (1 %).

Pre leteckú aplikáciu chceme použiť vrtuľník Mi - 2 s klasickými tryskami. Za tým účelom máme za sebou už rokovanie s firmou Air Transport Europe, s. r. o. Letisko Poprad - Tatry, ktorá nám už predložila aj cenovú ponuku.

- e) Taktiež uvažujeme páliť zvyšky po ťažbe pri rešpektovaní protipožiarnych predpisov.
- f) Vonkajší personál, no najmä kôrovcoví pozorovatelia budú mať za úlohu vyhľadávať chrobačiare v zapojených porastoch susediacich s vývratkami a následne zabezpečovať ich chemickú asanáciu.
- g) Na lokality pre sústreďovanie sortimentov, na odvozné miesta, sme už koncom marca a začiatkom apríla inštalovali feromónové lapače na lákanie a odchyt drevokaza čiarkovaného. Na manipulačnom expedičnom sklade v Brezne sme inštalovali i lapače na lykožrúta smrekového.
- h) Neberieme na ľahkú váhu ani upozornenie a prognózy o možnom väčšom výskyte tvrdoňa smrekového a lykokaza sadenicového, najmä pri zalesňovaní ihličnanmi. V prípade potreby vykonáme chemické ošetrenie postrekom okolo koreňového krčku roztokom syntetického pyretroidu Vaztak.

Úlohy, ktoré čakajú spoločnosť LMB v roku 2005 v oblasti spracovania kalamity i ochrany lesa, sú veľmi náročné. Veríme však, že kolektív pracovníkov LMB v spolupráci s takými inštitúciami ako je LOS (a iné) ich úspešne zvládne.

Literatúra

LVÚ Zvolen: Stratégia boja proti hmyzím škodcom v lesných porastoch postihnutých veternou smršťou zo dňa 19. novembra 2004.

Ing. Ladislav GAŠPAR

Ing. Jaroslav ŠULEK

*Lesy mesta Brezno, s.r.o.
Nám. M. R. Štefánika 20/15
977 01 Brezno
e-mail: lmsbro@stonline.sk*